

*institutions are concentrated in large cities only; the impact of modern requirements and the needs of the population regarding the content and technology of education on the education system; the development of a market economy; an increase in population migration. The prospects of further research in this direction are determined to be the experimental verification of the technology effectiveness of the professional training process of the future specialists in public relations in the implementation of distance learning systems.*

**Key words:** *information technologies, competence, professional training, distance learning systems, specialists in public relations.*

УДК374.7.091(71):364.672.2

**Олена Теренко**

Сумський державний педагогічний  
університет імені А. С. Макаренка

ORCID ID 0000-0003-1427-921X

DOI 10.24139/2312-5993/2017.09/012-022

## **МОЖЛИВОСТІ БАЗОВОЇ ОСВІТИ ДОРΟΣЛИХ У ПОДОЛАННІ НЕГРАМОТНОСТІ: КАНАДСЬКИЙ ДОСВІД**

*Мета статті: дослідити особливості функціонування базової освіти дорослих у Канаді. Методи дослідження: для досягнення поставленої мети використовувалася низка теоретичних методів, а саме дедукція, індукція, аналіз, синтез, аналогія; соціологічних – систематизація та аналіз вихідних даних джерел та фактів; таких історичних методів, як порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний. Виявлено, що в канадській педагогіці базова освіта дорослих містить спектр кредитних та безкредитних програм для учнів, вік яких перевищує традиційний вік школярів, що закінчують школу. З'ясовано, що ключовими завданнями базової освіти дорослих є: покращити загальний рівень грамотності; удосконалити соціальні навички, підвищити рівень незалежності та самодостатності.*

**Ключові слова:** *освіта дорослих, Канада, ЮНЕСКО, альфабетизація, грамотність, функціональна неграмотність, атестат, навички.*

**Постановка проблеми.** У зв'язку з соціально-економічними перетвореннями в Україні на початку XXI століття актуальності набувають інноваційні процеси в освітній сфері, оскільки рівень конкурентоспроможності держави значною мірою залежить від спроможності системи освіти готувати висококваліфікованих фахівців. Нині відбувається заміна традиційної освіти неперервною, оскільки стрімкий темп науково-технічного прогресу зумовлює необхідність постійного здобуття нових компетентностей, умінь та навичок для якісного виконання особистістю власних професійних обов'язків. У програмі ЮНЕСКО «Освіта та навчання у XXI столітті» акцентується увага на тому, що освіта дорослих сприяє здійсненню позитивних трансформацій у всіх підсистемах функціонування суспільства. Вивчення канадського педагогічного досвіду у сфері освіти дорослих має важливе значення для вітчизняної педагогічної думки, оскільки

Канада відзначається не тільки високим рівнем економічного розвитку, а й високим ступенем взаємодії економічної та освітньої систем та високим рівнем фінансування освітніх послуг в освітніх інституціях різних ступенів.

**Аналіз актуальних досліджень.** З-поміж вітчизняних дослідників проблемою освіти дорослих займалися С. Гончаренко, Т. Десятов, Н. Ничкало, О. Огієнко, С. Сисоєва. У зарубіжній педагогіці проблемами освіти дорослих займалися С. Брукфілд, Е. Ліндемман, Ш. Меріам, М. Ноулз, Е. Стаблер. Вітчизняні дослідники активно аналізували особливості розвитку освіти дорослих у різних країнах, а саме у Франції (К. Онушкіна), Великобританії (С. Коваленко), скандинавських країнах (О. Огієнко), США (Н. Горук). Однак, проблема освіти дорослих у Канаді не стала предметом активних досліджень серед вітчизняних науковців.

**Мета статті** – дослідити особливості функціонування базової освіти дорослих у Канаді.

**Методи дослідження.** Для досягнення поставленої мети використовувалася низка теоретичних методів, а саме дедукція, індукція, аналіз, синтез, аналогія; соціологічних – систематизація та аналіз вихідних даних джерел та фактів; таких історичних методів, як порівняльно-історичний, проблемно-хронологічний.

**Виклад основного матеріалу.** У зв'язку з проблемою глобальної неграмотності питання підвищення рівня загальної освіти дорослих набуває вагомості актуальності. Ключовими факторами необхідності підвищення рівня загальної грамотності є загальне ускладнення суспільного життя, нова змістова наповненість основних процесів та характер їх взаємодії, розширення спектру діяльності індивіда, швидке старіння набутої раніше компетентності та зменшення строків її функціональної придатності, звуження попиту на репродуктивну діяльність та розширення попиту на інноваційно креативні форми активності.

П. Трембле звертає увагу на той факт, що вдосконалення навичок найменш освічених робітників здійснює позитивний вплив на всю канадську націю: зростання на 1 % загального рівня базових знань згідно з даними Міжнародного огляду грамотності та навичок дорослих обумовить 2,5 % відносного зростання продуктивності праці та 1,5 % зростання валового внутрішнього продукту [20].

Низький рівень базових умінь дорослого населення Канади впливає на рівень конкурентоспроможності країни на світовому ринку праці та рівень загальної продуктивності праці робочої сили. Б. Паламета наголошує, що освіта дорослих здійснює позитивний вплив на економічний добробут тих, хто дуже рідко проявляє освітні ініціативи [4].

Інша група дослідників дотримується думки, що зниження рівня неграмотності здійснює позитивний вплив на економічний та соціальний розвиток. О. Ю. Хяхубія наголошує, що подолання неграмотності в

розвинених країнах не є фактором, а є результатом промислової революції. На думку дослідниці, відсутні факти, які б демонстрували, що ліквідація неграмотності викликає ліквідацію експлуатації та бідності, адже дані процеси продовжують своє існування незважаючи на високий рівень грамотності. Дослідниця звертає увагу на те, що географічне співпадання бідності та неграмотності не може вказувати на те, що викорінення неграмотності є фактором розподілу багатств, адже зниження рівня неграмотності не впливає на підвищення рівня матеріального забезпечення. Уміння читати та писати О. Ю. Хахубія не вважає фактором підвищення рівня матеріального забезпечення, хоча для конкретної особистості дані вміння є важливими, якщо вона знаходиться в оточенні освічених людей. Дослідниця наголошує, що не існує кореляції між альфабетизацією й перемогою демократичних структур та загальнолюдських цінностей; альфабетизація не є засобом самовизначення особистості [7].

У другій половині ХХ століття відбулися значні зміни у тлумаченні концепту «грамотність». У 1985 році ЮНЕСКО констатувало, що базовий рівень грамотності передбачає володіння письмом, читанням для розуміння простих і коротких повідомлень стосовно повсякденного життя. У 80-ті роки поняття грамотність означало здатність людини читати, писати та рахувати як важливий складник життєдіяльності та розвитку не тільки людини, а її соціального оточення. У матеріалах всесвітньої доповіді з моніторингу рівня освіченості громадян у 2006 році грамотність тлумачилась як право, якого на сьогодні позбавлена п'ята частина дорослого населення світу; явище представлене в соціальному й особистісному аспектах; фактор економічного, політичного та соціального розвитку в умовах суспільства знань. К. Аннан визначає грамотність як ключ, що відкриває таємницю людських страждань; ключ до звільнення потенціалу кожної людини; ключ, що відкриває шлях до свободи та надії [8].

Вітчизняний науковець С. Гончаренко розглядає базову освіту як соціально необхідний рівень загальноосвітньої підготовки, який передбачає всебічний розвиток і ціннісно-етичну орієнтацію особистості, формування загальнокультурної основи її подальшої освіти, громадського і професійного становлення [2]. У зарубіжній педагогічній думці даний концепт набуває більш широкого значення. П. Джарвіс розглядає базову освіту дорослих як навчання дорослих учнів з метою отримання базових, початкових умінь читати і писати, соціальних навичок, необхідних для життя та роботи у громаді, відповідальної участі в житті суспільства та прирівнює даний концепт до понять «елементарна освіта дорослих», «грамотність дорослих», «альфабетизація» [14]. Б. Райскумз констатує, що базова освіта дорослих передбачає навчальні програми для дорослих, чиї базові навички читати, писати й рахувати є нижчими за рівень дев'ятирічного шкільного віку [17]. К. Тітмус визначає базову освіту дорослих як освіту, націлену на отримання

базових знань та навичок, необхідних для життя в суспільстві [20]. А. Сток у праці «Розвиток неперервної освіти: перспективи післяшкільної освіти» наголошує, що базова освіта дорослих містить спеціально розроблені програми для дорослих з мінімальним освітнім рівнем і передбачає формування вмій та навичок, які допоможуть вирішувати завдання, що виникають в робочих та побутових ситуаціях [19].

У канадській педагогіці базова освіта дорослих містить спектр кредитних та безкредитних програм для учнів, вік яких перевищує традиційний вік школярів, що закінчують школу, спрямованих на надання допомоги дорослим у досягненні означених цілей: покращити загальний рівень грамотності і здобути сертифікат; удосконалити соціальні навички, підвищити рівень незалежності та самодостатності; здобути базові знання для підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку праці; підвищити рівень знань з технологічної грамотності; підвищити рівень комунікативних навичок, складат портфоліо, вивчити англійську мову як іноземну. Традиційними учнями, що беруть участь у цих програмах, є дорослі, які не завершили навчання у школі та які відвідують курси з метою здобуття знань.

У 1988 році уряд Канади створив Національний секретаріат з питань грамотності, а у квітні 2007 року було відкрито міністерство з питань грамотності й започаткування базових умінь для формування загальнонаціонального плану дій, націленого на підвищення рівня грамотності дорослого населення.

Національні організації формують загальнодержавну систему з підвищення рівня базової грамотності, а саме Національна база даних грамотності дорослих, у якій знаходиться інформація про програми, послуги, ресурси, заходи, націлені на підвищення рівня грамотності; Канадське агентство основних умінь як благодійний фонд, який координує роботу бізнесових структур, промисловості та освітніх структур із проблем ліквідації неграмотності; канадський рух за грамотність – неурядове об'єднання, що представляє інтереси всіх установ та об'єднань будь-якої провінції, що на національному рівні займаються проблемою подолання неграмотності; Канадська федерація алфаветизації об'єднує франкомовні групи та асоціації, що забезпечують надання освітніх послуг французькою мовою; Національна асоціація, що займається грамотністю аборигенів спеціалізується на наданні освітніх послуг корінному населенню держави, яке має недостатньо високий рівень грамотності; Лаубахське агентство грамотності займається підготовкою та методичним забезпеченням волонтерів; фронтірський коледж забезпечує інформацією різні соціальні категорії про програми з підвищення грамотності [12].

У 2003 році Організація економічної співпраці та розвитку здійснила міжнародний огляд грамотності та навичок дорослих у Канаді результати якого засвідчують: 42 % канадців віком від 16 до 65 років не мають рівня

грамотності, необхідного для успішної роботи в умовах економіки. У дослідженні взяли участь 23000 жителів Канади, які пройшли тест на перевірку чотирьох ключових категорій, а саме прозова грамотність (розуміння текстів різних стилів), документальна грамотність (уміння зафіксувати інформацію в документі та відібрати її з документу), математична (уміння здійснювати повсякденні розрахунки, розв'язувати задачі, проблеми та приймати рішення), уміння знаходити розв'язання нестандартних ситуацій [15].

Інститут освіти ЮНЕСКО виокремив п'ять рівнів грамотності. Перший рівень передбачає наявність в особистості серйозних проблем з читанням, розумінням та інтерпретацією текстів. Це пов'язано з невмінням використовувати друковану інформацію в побутових або робочих ситуаціях. Другий рівень передбачає читання простих, чітко викладених текстів, але навички інтерпретації обмежуються побутовим контекстом, однак особистість не розуміє проблему недостатньої грамотності. Третій рівень характеризується добре розвиненими вміннями читати, але виникають труднощі в розумінні складних текстів. Даний рівень є мінімально допустимим для функціонування в сучасному суспільстві й виконання професійних обов'язків. Четвертий та п'ятий рівні відзначаються розвитком загальнокультурних та професійних навичок та здатністю здійснювати всебічний аналіз інформації та застосовувати її.

Організація економічної співпраці та розвитку провела дослідження, націлене на виокремлення соціальних категорій дорослого населення, яке характеризується низьким рівнем розвитку базових умінь. Результати дослідження показали, що такими соціальними категоріями є іммігранти з французькою рідною мовою, корінні жителі Канади, особи, які не закінчили середню школу, безробітні або представники некваліфікованих та низькокваліфікованих професій, населення з низьким рівнем заробітної плати.

Уряд Канади прийняв низку законодавчих актів, спрямованих на підвищення рівня грамотності населення, а саме: постанову грамотності дорослих Манітоби, План розвитку можливостей дорослих Британської Колумбії, Стратегію навчання дорослих Нунавут, Об'єднаний процес запропонованої політики у сфері грамотності для мешканців Альберти, Політику у сфері освіти дорослих і професійної підготовки мешканців Квебеку, Онтаріо навчається: зміцнення нашої системи освіти дорослих.

У 2005 році Консультативний комітет з питань грамотності та базових умінь започаткував десятирічний план покращення рівня грамотності дорослих, націлений на збільшення кількості дорослих із третім рівнем грамотності на 45 %, з першим та другим – на 21 % та зменшення чисельності городян з першим та другим рівнями грамотності на 10 і 20 % [15].

М. Англін звертає увагу на те, що даний план може бути реалізований за умови прийняття до уваги рекомендацій Міжнародного огляду грамотності та навичок дорослих: програми зі зниження рівня неграмотності здійснюють позитивний вплив не тільки на особистість, а й на суспільство, але перешкодою до реалізації програм є низький рівень мотивації громадян. Канадські освітяни мають ґрунтовний рівень знань щодо організації даних програм, але існує низка умов, яка перешкоджає реалізації проектів. Особи, які прагнуть підвищити рівень грамотності, стикаються з перешкодами, що заважають брати участь у програмі. Дорослі учні мають брати активну участь у розробці програм. Застосування інноваційних освітніх технологій спрямоване на зниження рівня неграмотності. Систематичне оцінювання документів є запорукою підвищення рівня грамотності, що є важливим для здобуття нових знань.

У 2006 році приватна науково-дослідна організація виокремила низку факторів високого рівня ефективності програм зі зниження рівня неграмотності: створення сприятливого навчального середовища; формування місії та плану перед початком навчального процесу; високий рівень фінансування; розробка методичного забезпечення навчальних курсів; високий рівень кваліфікації у вчителів та волонтерів; застосування найбільш ефективних навчальних стратегій; установа тисних зав'язків із громадою; формування навчальної мотивації в учнів; регулярне оцінювання навчальних досягнень [15].

У Канаді створена екстенсивна мережа установ, які надають освітні послуги, націлені на підвищення рівня грамотності, а саме шкільні ради, громадські коледжі, коледжі загальної та професійної освіти, неурядові організації, центри освіти дорослих.

Л. Херод звертає увагу на той факт, що одна третя програма базової грамотності спрямована на підвищення академічних знань та концентрується на дисциплінах елементарної та середньої школи. Дві треті застосовують тематичний підхід, згідно з яким знання надаються відповідно до різних соціальних ролей, а саме батьки, робітники, активні члени суспільства. Програми, що враховують соціальні ролі поділяються на загальні (націлені на надання знань для покращення технологічної, економічної, громадсько-правової, політичної, соціально-комунікативної, загальнокультурної, гностичної, методичної грамотності) та вузькоспеціалізовані (націлені на дорослих, які переслідують конкретну мету навчання) [13].

Л. Херод зазначає, що найбільшим попитом користуються курси із підвищення рівня родинної грамотності (уміння розв'язувати конфлікти в родині, бути відповідальними батьками), культурної грамотності (знання мови, історії, традицій), адаптаційних навичок для засуджених, знання англійської, французької мови як другої [13].

Для отримання посади, яка характеризується найнижчим рівнем кваліфікації, необхідним є атестат про закінчення середньої школи. Особи, які не закінчили школу, але прагнуть здобути роботу, мають такі можливості для підвищення рівня знань: здобути атестат про закінчення середньої школи або атестат для дорослих за умови проходження спеціалізованої програми, яка націлена на вивчення мови та математики; пройти тест на ідентифікацію рівня загального розвитку і здобути еквівалент атестату; пройти курси у вищому навчальному закладі для підготовки до вступу; пройти тест на визначення базових професійних навичок; пройти курс із підвищення грамотності та здобуття базових знань. Громадяни Альберти, Нової Шотландії та Британської Колумбії мають можливість здобути атестат про закінчення середньої школи в інституціях вищої та середньої освіти. Наприклад, в Онтаріо отримати атестат можна лише у школі на базі незалежного навчального центру, який функціонує як дистанційний навчальний заклад, що є провідною установою, у якій відбувається нарахування кредитів за шкільною програмою на основі складання тесту на визначення рівня загального розвитку.

Еквівалентом атестату про закінчення школи є спеціальний диплом для дорослих, який можна отримати на базі середніх або вищих навчальних інституцій. Наприклад, в Онтаріо дорослі повинні скласти тест для ідентифікації рівня загального розвитку. У провінції Квебек зарахування 36 кредитів із 54, а саме 18 обов'язкових та 36 факультативних є базовою засадою здобуття спеціалізованого диплома про закінчення середньої школи.

Тест на визначення рівня загального розвитку розрахований на вісімнадцятирічних та дев'ятнадцятирічних дорослих, які не отримали атестат про закінчення середньої школи. На виконання тесту надається 7 годин, які розподіляються на 2 дні. Тест складається з 7 розділів, які націлені на визначення рівня розвитку вмій читати, писати, а також рівня розвитку природознавчої, математичної та суспільної компетентностей.

У всіх провінціях Канади функціонують курси з підготовки дорослих до складання іспиту для отримання атестату про закінчення середньої школи. Варто зацентувати увагу на тому факті, що в Онтаріо та Колумбії малозабезпеченим та багатодітним батькам надається фінансова допомога для навчання на курсах. Визначальною рисою Онтаріо є те, що це єдина провінція, у якій сформована загально-провінційна мережа підготовчих курсів «Академічна кар'єрна майстерність». Результати соціологічного дослідження, проведеного Комітетом підготовки дорослих засвідчують високий рівень підготовки в мережі «Академічної кар'єрної майстерності», оскільки 60 % випускників вступили до вищих освітніх інституцій та здобули диплом, 23 % випускників були зараховані до коледжів, але не завершили навчання, 17 % випускників не склали вступні іспити до вищих навчальних закладів [16].

Тест на ідентифікацію базових професійних навичок націлений на перевірку вмінь читання, діловодства та математики в осіб, які не мають атестат про закінчення середньої школи.

На початку XXI століття концепт «неграмотність» функціонує поряд із такими поняттями, як соціальна, культурна та технічна неграмотність, які об'єднуються в поняття «функціональна неграмотність». У професійній сфері функціональна неграмотність тлумачиться як неспроможність працівника виконувати професійні обов'язки у зв'язку зі змінами вимог у виробничій сфері. Зміна особливостей життєдіяльності викликає зміну умов праці, що спонукає потребу навчатися, тому на початку XXI століття роботодавці та представники профспілок беруть активну участь у розробці освітньої політики.

Е. Кемпбел виокремила причини, через які роботодавці не беруть участь у розробці програм із підвищення рівня функціональної грамотності, а саме: недостатньо високий рівень інформованості роботодавців про державні програми підвищення рівня функціональної грамотності; низький рівень державного фінансування окресленого типу програм; недостатня кількість часу для участі в розробці програм; потреба оптимізувати виробництво у зв'язку з проходженням працівниками навчання; негативний попередньо здобутий академічний досвід роботодавців; відсутність програм, які враховують виробничу специфіку конкретної організації; потреба залучення часових та фінансових ресурсів; низький рівень навчальної мотивації в робітників.

Науковець також виявила переваги участі у програмах з підвищення рівня функціональної грамотності, а саме підвищення рівня прибутку за рахунок зростання рівня продуктивності праці; підвищення техніки безпеки; зменшення рівня заміни кадрів; формування нових комунікативних зав'язків на виробництві; зниження рівня виробничого травматизму; прискорене просування працівників по кар'єрній драбині; зниження рівня безробіття.

**Висновки.** У канадській педагогіці базова освіта дорослих містить спектр кредитних та безкредитних програм для учнів, вік яких перевищує традиційний вік школярів, що закінчують школу, спрямованих на надання допомоги дорослим у досягненні означених цілей: покращити загальний рівень грамотності та здобути сертифікат; удосконалити соціальні навички, підвищити рівень незалежності й самодостатності; здобути базові знання для підвищення рівня конкурентоспроможності на ринку праці; підвищити рівень технологічної грамотності; підвищити рівень комунікативних навичок, скласти портфоліо, вивчити англійську мову як іноземну. Законодавчими актами, що регламентують функціонування програм із підвищення рівня грамотності населення є постанова грамотності дорослих Манітоби, План розвитку можливостей дорослих Британської Колумбії, Стратегія навчання



дорослих Нунавут, Об'єднаний процес запропонованої політики у сфері грамотності для мешканців Альберти, Політика у сфері освіти дорослих і професійної підготовки мешканців Квебеку, Онтаріо навчається: зміцнення нашої системи освіти дорослих. У Канаді працює екстенсивна мережа установ, які надають освітні послуги, націлені на підвищення рівня грамотності, а саме шкільні ради, громадські коледжі, коледжі загальної та професійної освіти, неурядові організації, центри освіти дорослих.

**Перспективами подальших досліджень** є аналіз особливостей функціонування освіти дорослих у США.

### ЛІТЕРАТУРА

1. Архипова, С. П. (2002). *Основи андрагогіки*. Черкаси-Ужгород: ЧДУ-УжНУ (Arkhipova, S. P. (2002). *Basics of Andragogy*. Cherkasy-Uzhorod: CSU-UNU).
2. Гончаренко, С. (1997). *Український педагогічний словник*. Київ: Либідь (Honcharenko, S. (1997). *Ukrainian Pedagogical Dictionary*. Kyiv: Libid).
3. Іванищева, Н. А. (2010). Образование взрослых в периоды реформирования отечественной системы образования. *Казанский педагогический журнал*, 1, 170–178 (Ivanishcheva, N. A. (2010). Adult Education in the Periods of National Educational System Reforming. *Kazan Pedagogical Journal*, 1, 170–178).
4. Огієнко, О. І. (2008). *Тенденції розвитку освіти дорослих у скандинавських країнах*. Суми: Еллада-S (Ogienko, O. (2008). *Tendencies of Adult Education Development in Scandinavian Countries*. Sumy: Ellada-S).
5. Онушкін, В. Г. (2010). Проблема грамотности в контексте социальных перемен. *Человек и образование*, 1 (22), 7–12 (Onushkin, V. H. (2010). Problem of Literacy in the Context of Social Changes. *Man and Education*, 1 (22), 7–12).
6. Сбруєва, А. А. (1999). *Порівняльна педагогіка*. Суми: Редакційно-видавничий відділ СДПУ (Sbrueva, A. A. (1999). *Comparative Pedagogics*. Sumy: SSPU).
7. Хахубія, Е. Ю. (1999). *Образование взрослых в США: Современное состояние и перспективы развития* (дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01). Москва. (Hahubiia, E. Yu. *Adult Education in the USA: Modern State and Perspectives of Development* (PhD Thesis). Moscow).
8. Anglin, M. *Adult Literacy Strategies and Innovative Practices: Proceedings of the CASAE 27th National Conference "Thinking Beyond Borders: Global Ideas, Global Values"*. (2008).
9. Campbell, A. (2001) *Breaching the Barriers to Workplace Literacy*. Ottawa: The Conference Board of Canada.
10. *Canadian Council on Learning. Adult Literacy: A Synthesis of Evidence*. (2006). Ottawa: CCL.
11. Coulombe, S. (2005). Public Investment in Skills: Are Canadian Governments Doing Enough? *Howe Institute Commentary*, 17, 24.
12. *Council of Ministers of Education. The Development and State of the Art of Adult Learning and Education (ALE): Report for Canada*. (2008). Toronto: CMEC.
13. Herod, L. *Curriculum Database for the Canadian Adult Literacy Community: Preliminary Technical and Educational Considerations*. (2002). Retrieved from: <http://www.nald.ca/library/research/herod/may02/currdata.pdf>.
14. Jarvis, P. (1999). *International Dictionary of Adult and Continuing Education*. London, UK and Sterling: Kogan Page.
15. Myers, K. (2006). *Too Many Left Behind: Canada's Adult Education and Training System*. Ottawa: Canadian Policy Research Networks Inc.

16. *Prepared for Success: A Study of College Preparatory Students in Post-secondary College Programs.* (2001). Toronto: College Sector Committee on Adult Upgrading, Literacy and Basic Skills College Sector Committee.

17. Raikums, B. (2001). *Principles and Principals: A Dictionary of Contemporary Adult Education Terms and Their Users.* Anchorage: PWR & Associate.

18. Statistics Canada. *Building on Our Competencies: Canadian Results of the International Adult Literacy and Skills Survey.* (2005). Ottawa: Statistics Canada, Human Resources and Skills Development Canada.

19. Stock, A. (1979). *Developing Lifelong Education: Post-School Perspectives.* Hamburg: UNESCO Institute for Education.

20. *Terminology of Adult Education.* (1979). Paris: UNESCO.

## РЕЗЮМЕ

**Теренко Елена.** Возможности базового образования взрослых в ликвидации неграмотности: канадский опыт.

*Цель статьи: исследовать особенности функционирования базового образования взрослых в Канаде. Методы исследования: для достижения поставленной цели использовалась совокупность теоретических методов, а именно дедукция, индукция, анализ, синтез, аналогия; социологических – систематизация и анализ исходных данных источников и фактов; таких исторических методов как сравнительно-исторический, проблемно-хронологический. Установлено, что в канадской педагогике базовое образование взрослых включает спектр кредитных и безкредитных программ для учащихся, возраст которых превышает традиционный возраст школьников, которые заканчивают школу. Выяснено, что ключевыми заданиями базового образования взрослых есть: улучшения уровня общей грамотности; усовершенствования социальных навыков; повышения уровня независимости и самодостаточности.*

**Ключевые слова:** образование взрослых, Канада, ЮНЕСКО, алфавитизация, грамотность, функциональная неграмотность, атестат, навыки.

## SUMMARY

**Terenko Olena.** Opportunities of Basic Adult Education in Illiteracy Obliteration: Canadian Experience.

*Aim of the article: to investigate peculiarities of basic adult education functioning in Canada. Research methods: to achieve the mentioned aim the following methods were applied: theoretical – deduction, induction, analogy, analysis, synthesis; sociological – analysis and systematization of data; historical methods – comparative historical method, chronological method. In Canada, basic education includes a spectrum of credit and non-credit programs for students, who are older than average schoolchildren. The main assignments of basic adult education are to increase the level of general literacy; to develop social skills; to improve the level of conscience and independence; to increase chances of job acquisition at job market; to improve technological competence; to improve communicative skills. The main factors of adult education development are: changes, which take place in social life, new content of social processes and their interconnection, broadening of spectrum of personality activity, high pace of information oldening, shortening of terms of information validity. Key factors of a high level of adult education efficacy are: conducive psychological climate, development of educational plan at the beginning of educational process, high level of financing, methodological background of every course, highly qualified*

*teachers, application of the most effective strategies, high level of communication with community, development of students' motivation.*

*The main subtypes of literacy are family literacy, cultural literacy, adaptation literacy. Concept "illiteracy" presupposes social, cultural and technical illiteracy, which are united in "functional illiteracy". In professional sphere, functional illiteracy is viewed as inability of a worker to fulfill his functional duties, because of the changes that take place at a work place. The main levels of literacy are: the first level presupposes inability to read and understand texts; the second level presupposes ability to read simple, easily written texts, but ability to interpret within the borders of general context and personality understands his/her low level of literacy; the third level is characterized by highly developed reading skills, but there are difficulties in text understanding; the fourth and the fifth levels are characterized by general cultural and professional skills and by ability to make many-sided analysis of information.*

**Key words:** *adult education, Canada, UNESCO, alphabetization, literacy, functional illiteracy, certificate, skills.*